

Kadernotitie plaatsingsmogelijkheden windturbines in de gemeente Heusden

Inhoudsopgave

1	Waarom windenergie?	3
2	In welke gebieden kunnen geen windturbines?	4
3	Waar kunnen windturbines geplaatst worden?	7
4	Wat zijn dan de voorwaarden?	10
5	Wat is de procedure?.....	13
	Literatuur	14

1 Waarom windenergie?

Regionaal is afgesproken om in 2010 5% van de energiebehoefte in te vullen met duurzame energiebronnen. Windenergie vormt daarvan een aandeel. Met windenergie alleen zou wat betreft de elektriciteitsbehoefte zelfs de doelstelling op korte termijn (5% in 2010) kunnen worden gerealiseerd. In de gemeentelijke duurzaamheidsagenda is ten aanzien van duurzame energie opgenomen dat 10% van de energie die binnen de gemeentegrenzen wordt gebruikt duurzaam opgewekt moet worden in 2010. Dit dient te geschieden via opties zoals windenergie, energie uit biomassa, energie uit waterkracht of warmte/koudeopslag. De plaatsing van windturbines¹ is dus slechts één van de mogelijkheden om invulling te geven aan het duurzame energiebeleid.

Doel van deze kadernotitie windenergie Heusden is het vastleggen van het ruimtelijk beleid met betrekking tot windenergie. Er worden uitgangspunten geformuleerd en randvoorwaarden opgesteld ten behoeve van de ontwikkeling van locaties voor windenergie.

Met de bevoegdheden in het kader van de ruimtelijke ordening en met betrekking tot het afgeven van de bouwvergunning en de milieuvergunning heeft de gemeente wettelijke instrumenten in handen om initiatieven te reguleren. Met deze kadernotitie stelt de gemeente Heusden het ruimtelijke beleid vast voor windmolens (grote én kleine) binnen haar gemeente.

De strategie van een gemeente wordt hoofdzakelijk bepaald door de rol die een gemeente voor zichzelf ziet en de (technische) mogelijkheden die ze heeft. De kerntaken hierbij zijn het uitvoeren van wettelijke taken, het uitvoeren van interbestuurlijke afspraken (BANS Klimaatconvenant, BLOW) en het vinden van optimale plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Is de gemeente tevens grondeigenaar van een windenergielocatie, dan ligt het voor de hand om naast de hiervoor genoemde kerntaken ook de rol van initiatiefnemer te vervullen.

De ambitie van de gemeente Heusden met betrekking tot duurzame energie wordt als volgt geformuleerd:

- Met betrekking tot bedrijventerreinen:
Structurele samenwerking met bedrijven op een bedrijventerrein gericht op minimaal 4% energiebesparing en/of opwekking van duurzame energie.
- Met betrekking tot grootschalige en/of collectieve duurzame energieopties:
10% van de energie die binnen de gemeentegrenzen wordt gebruikt wordt duurzaam opgewekt en geleverd via grootschalige en/of collectieve opties zoals windenergie, energie uit biomassa, energie uit waterkracht of warmte/koudeopslag.
- Met betrekking tot kleinschalige particuliere initiatieven:

¹ In deze notitie wordt gesproken over windturbines. In veel gevallen gaat het om windmolens (as met rotorbladen, die draaien in de wind), maar omdat er ook andere modellen zijn (wokkels, spinvormig ed) kiezen we voor de term windturbines.

Een helder kader scheppen, waarbinnen burgers en ondernemers van de gemeente Heusden hun bijdrage aan de duurzaamheidsagenda van de gemeente kunnen leveren.

2 In welke gebieden kunnen geen windturbines?

Voor de plaatsing van windturbines zijn de volgende regelingen relevant:

- de Flora- en Faunawet (ook wel de groene wet- en regelgeving genoemd);
- de Natuurbeschermingswet;
- de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Belverdere voor de bescherming van cultuurhistorie.

De *Flora- en Faunawet* (2002) regelt de bescherming van inheemse dier- en plantensoorten en hun leefgebied. Door de mogelijke invloed op flora en fauna is deze wet zowel bij realisering van nieuwe parken als bij uitbreiding van bestaande parken van belang.

Op basis van de *Europese Vogel- en Habitatrichtlijn* zijn speciale beschermingszones aangewezen. Voor windturbines is daarnaast vooral de ligging ten opzichte van vliegroutes van vogels en vleermuizen belangrijk. Dit geldt niet alleen binnen de speciale beschermingszones, maar ook daarbuiten. Windturbines gesitueerd in deze gebieden kunnen negatieve gevolgen hebben voor de doelstellingen van de Vogelrichtlijn. Nader onderzoek zal in die gevallen moeten uitwijzen wat de mogelijke gevolgen van plaatsing kunnen zijn. In onderstaande kaart zijn deze gebieden voor de gemeente Heusden weergegeven.

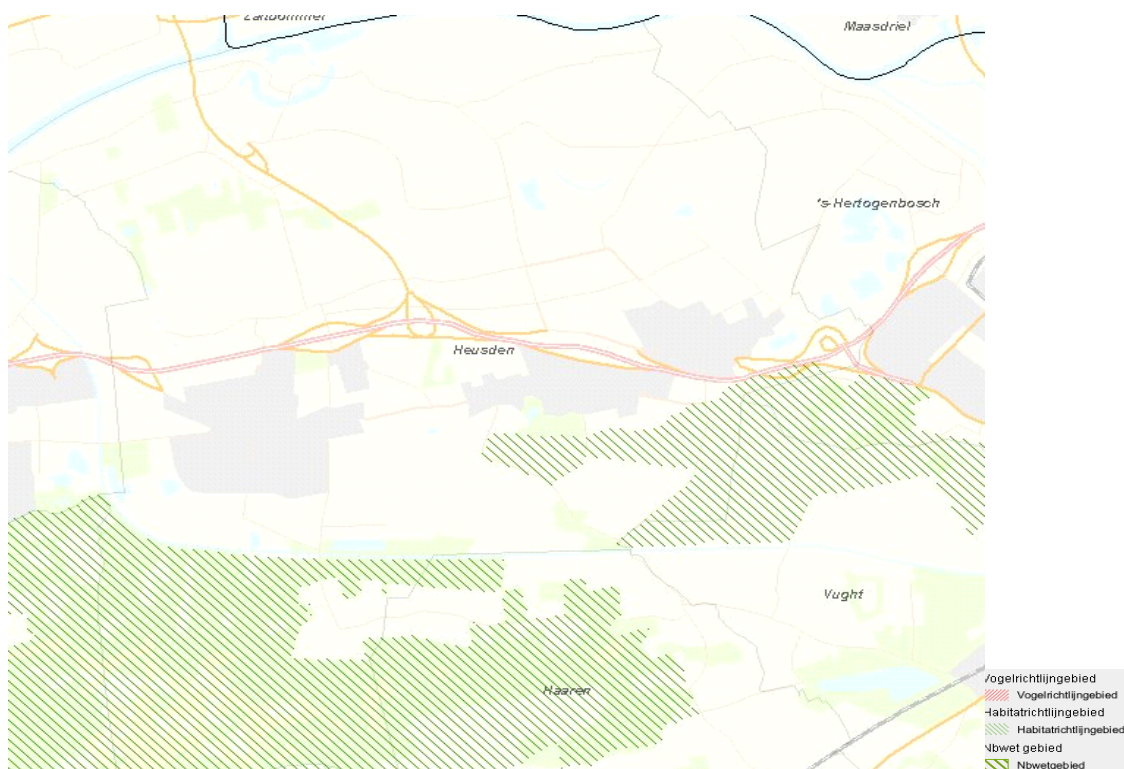

Fig 1 Vogel-, Habitat en Natuurbeschermingsgebied

De *Natuurbeschermingswet* legt de basis voor het aanwijzen van natuurmonumenten. Activiteiten in deze gebieden zijn alleen toegestaan op basis van een beheersplan. Voor activiteiten, die de wezenlijke kenmerken van natuurmonumenten kunnen schaden, is een vergunning noodzakelijk.

Figuur 2 RNLE Loonse en Drunense Duinen

De gebieden, die in Noord-Brabant onder de Natuurbeschermingswet en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn vallen, zijn in het Streekplan ondergebracht in de zogenaamde *Groene Hoofdstructuur-Natuur (GHS-Natuur)*. Daarnaast zijn in de provincie Noord-Brabant RNLE's (*regionale natuur- en landschapseenheid*) aangewezen, waaronder de Loonse en Drunense Duinen. Een RNLE is een gebied van tenminste enkele duizenden hectaren, dat voor ongeveer tweederde deel uit bos en natuur bestaat met daaromheen vooral landbouwgronden. Een RNLE is te beschouwen als een soort Nationaal Landschap, maar dan op provinciale schaal. Op de plaatsing van windturbines in een RNLE en in de groene hoofdstructuur (GHS) daarbuiten, alsook in *aardkundig waardevolle gebieden*, is het “nee, tenzij” -principe van toepassing. Dit houdt in dat er sprake moet zijn van een zwaarwegend maatschappelijk belang, afwezigheid van alternatieven en compensatie van verlies van natuur- en landschapswaarden.

Binnen onze gemeente bevinden zich cultuurhistorische elementen en structuren. Zie figuur 3. Veel *cultuurhistorische elementen en structuren* die gevormd zijn vóór 1850, zijn nu nog steeds duidelijk aanwezig en te herkennen. De ligging van deze elementen en structuren concentreert zich voornamelijk op de oeverwallen langs het Oude Maasje, rondom de Hooibroeken, op de zandrug tussen het bebouwingslint van

Elshout/Haarsteeg en de Heidijk, in het Vlijmsch Ven, in de omgeving van Giersbergen en in de Loonse en Drunense Duinen.

Het gaat daarbij met name om gebieden met weinig veranderd slagenlandschap, open akkercomplexen, oude bossen, resterende heidevelden, forten en linies, dijken en dijkringen, wielen, eendenkooien, wegen en de oude Maaslopen (Maas en Oude Maasje) en het bebouwingslint van de Langstraat.

Daarnaast is door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemkundig onderzoek een aantal gebieden als archeologisch zeer waardevol aangewezen:

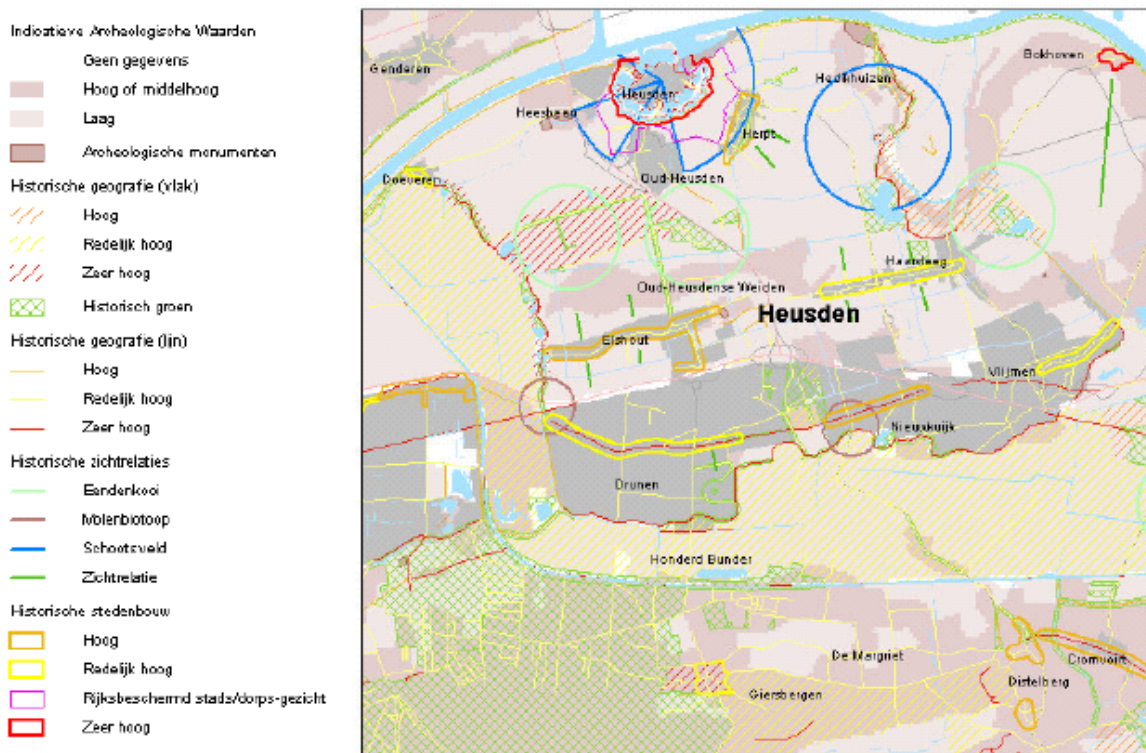
Heesbeen: nederzetting uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen;

Heesbeen: kasteel(terrein) uit de Late Middeleeuwen;

Elshout: klooster(terrein) Klooster Mariëndonk uit de Late Middeleeuwen;

Drunen/Fellenoord/De Pestert/De Knijperij: groot gebied met archeologische resten, waaronder resten van menselijke bewoning uit de steentijd en kampementen uit het Laat Paleolithicum.

In cultuurhistorisch waardevolle gebieden kunnen geen *grote windturbines* worden geplaatst. *Middelgrote en kleine* windturbines kunnen worden ingepast als dit stedenbouwkundig verantwoord is. Voor plaatsing binnen een cultuurhistorisch element of structuur is een positief stedenbouwkundig advies noodzakelijk.

Figuur 3 Cultuurhistorische elementen en structuren in de gemeente Heusden

Boven archeologische monumenten kunnen geen windturbines worden gebouwd en in waardevolle archeologische gebieden zal eerst een archeologisch onderzoek moeten worden uitgevoerd

3 Waar kunnen windturbines geplaatst worden?

Voor deze nota is een onderscheid gemaakt in drie categorieën windturbines:

- *Grote windturbines* hebben een mast hoger dan 20 meter (gemeten vanaf de grond tot aan de as van de rotor).
- *Middelgrote windturbines* hebben een mast met een hoogte tot 20 meter.
- *Kleine windturbines* staan op een gebouw of zijn bevestigd aan een gebouw, hebben een absolute hoogte van maximaal 2 meter en zijn bouwtechnisch ten opzichte van het gebouw van onderschikt belang.

De verhouding tussen de ashoogte en de rotordiameter moet normaal gesproken liggen tussen 1,0 en 1,5, waarbij een verhouding van 1,2 de voorkeur heeft. In de praktijk hanteren windturbinefabrikanten standaard masthoogten, in oplopende hoogten.

De windturbines binnen de gemeente dienen alle eenzelfde draairichting te hebben. Deze uniformiteit is gewenst om een onrustig horizonbeeld te voorkomen.

De eisen voor plaatsing voor de verschillende formaten van de windturbines zijn als volgt:

Grote windturbines:

Voor de ruimtelijke inpassing van *grote windturbines* is 'maatwerk' nodig, dit betekent een individuele ruimtelijke afweging in de vorm van partiële herziening van het bestemmingsplan voor de windturbine of het windpark (meer dan één windturbine in een groep). Daarnaast is een bouwvergunning en een milieuvergunning nodig voor windturbines met een mast hoger dan 20 meter. De masthoogte tot de as van de grote windturbines bedraagt niet meer dan 105 meter. Een te groot verschil in hoogte ten opzichte van bestaande windturbines zal, ondanks dezelfde verhouding van de ashoogte en de rotordiameter, een storend beeld opleveren. Hierdoor zal geen sprake kunnen zijn van visueel één project. Windturbines moeten in elk geval passen bij de aard en schaal van het gebied.

Er zijn twee soort locaties die bij uitstek geschikt zijn voor de plaatsing van grote windmolens. Dit zijn nieuwe en/of bestaande (grootschalige) bedrijventerreinen en in het open polderlandschap/waterlandschap. Met name bij bedrijventerrein speelt mee dat de bedrijventerreinen zelf al vaak een grote (negatieve) invloed hebben op het landschap, waardoor het toevoegen van windmolens van ondergeschikte aard is. Ook langs de A59 kunnen grote windmolens geplaatst worden, mits aan de eisen voor plaatsing voldaan wordt.

Het buitengebied van Heusden is kleinschalig te noemen. Er is geen groot uitgestrekt open gebied binnen de gemeente, waar grote windmolens geplaatst kunnen worden. Het huidige (versnipperde) buitengebied van Heusden is vanuit stedenbouwkundig oogpunt niet geschikt voor de plaatsing van grote windmolens. Uitzondering zou nog kunnen zijn het gebied tussen Doeveren en de oever van de Maas, uitstrekkend naar

het oosten, grenzend aan de locatie van Jonkerfris. Waarbij aansluiting bij het park van Essent te Waalwijk een optie is, waardoor één samenhangend gebied ontstaat. Bedrijventerreinen binnen gemeente Heusden lenen zich daarentegen wel voor de plaatsing van grote windmolens. Vooral nog lijkt plaatsing op bedrijfsterreinen met enige schaal (Groenewoud en Het Hoog) en langs de A59 de enige mogelijkheden voor plaatsing te zijn. Onderstaande kaart geeft een indicatie voor plaatsing van grote windturbines. Per locatie is altijd een afweging nodig op basis van de eisen voor plaatsing.

Figuur 4 Plaatsingsmogelijkheden grote windturbines

Middelgrote windturbines:

Voor middelgrote windturbines geldt een maximale masthoogte van 20 meter. Voor de plaatsing van middelgrote windturbines tot 20 meter is geen aparte procedure nodig naast de vereiste bouwvergunning. Naast de bouwvergunning wordt de ruimtelijke inpassing getoetst aan het ruimtelijke beleidskader. Het gemeentelijke ruimtelijke beleidskader voor middelgrote windturbines is op hoofdlijnen gebaseerd op het provinciale beleid:

- Op de plaatsing van windturbines in een beschermingszone van de Europese Vogel –en Habitatrichtlijn, alsook in aardkundig waardevolle gebieden, is het ‘ja, mits’ -principe van toepassing;
- In gebieden met cultuur historische waarden is eveneens het ‘ja, mits’-principe van toepassing;

- Bundeling van windturbines bij bedrijventerreinen of langs infrastructuur in de stedelijke regio's heeft de voorkeur;
- Voorwaarde voor plaatsing in landelijke gebieden is dat de windturbines qua opstelling en vormgeving zodanig worden ingepast, dat ze aansluiten bij de karakteristiek van het landschap en aanwezige cultuurhistorische (landschaps)waarden. Ook in of aan de rand van open gebieden is plaatsing van windturbines toegestaan, mits er sprake is van een goed landschappelijk ontwerp.

Kleine windturbines:

Voor de plaatsing van kleine windturbines op of aan gebouwen, waarvan de maximale hoogte van de windturbine inclusief bevestiging 2 meter is, is geen bouwvergunning of milieuvergunning nodig. De kleine windturbines mogen niet op, bij of naast monumenten worden geplaatst en geen onderdeel uitmaken van beschermde dorps –en stadsgezichten.

4 Wat zijn de voorwaarden?

Bij de aanvraag voor een bouwvergunning van een middelgrote of grote windturbine, dienen naast de gewone indieningsvereisten ook nog de volgende zaken te worden aangeleverd:

Visualisaties en beoordeling draagkracht landschap

Er moeten visualisaties ter beoordeling van een landschappelijke inpassing worden aangeleverd. Initiatiefnemers voor windturbines dienen de landschappelijke uitwerking in beeld te brengen door middel van een doelmatige visualisatie van de beoogde locatie. Visualisaties zullen vanuit een aantal in nader overleg tussen initiatiefnemer en gemeente te bepalen gezichtspunten gemaakt dienen te worden.

Er moet rekening gehouden worden met de draagkracht van het landschap. De plaatsing van meerdere windturbine opstellingen in hetzelfde gebied kan het draagvlak van het landschap te zeer belasten. De gemeente zal nieuwe initiatieven in een gebied dan ook steeds afwegen in het licht van al aanwezige windturbines. In geval de landschappelijke beoordeling negatief is, zal geen medewerking worden verleend aan realisering van die initiatieven.

Rondom windturbines wordt een gebied van ongeveer 10 keer de tiphoogte van de rotor visueel beïnvloed. Zeker in gebieden met een (relatief open) landschappelijk karakter, is het van belang dat verschillende projecten zodanig op elkaar aansluiten of zijn afgestemd dat visueel sprake is van één project. Ook is het voldoende als de visuele beïnvloedingsgebieden van verschillende projecten elkaar niet overlappen en dat derhalve de onderlinge afstand van projecten tenminste 20 keer de tiphoogte van de rotor bedraagt.

De afstemming heeft ook betrekking op de vormgeving, de kleur en het aantal wieken dat wordt toegepast.

De initiatiefnemer dient steeds grondig en onderbouwd te motiveren waarom voor een bepaalde locatie is gekozen en tevens moet het concrete inrichtings- en plaatsingsvoorstel voor de turbines degelijk worden beargumenteerd.

Planschaderisicoanalyse

Er dient vooraf een planschaderisicoanalyse te worden uitgevoerd. Bij te verwachten planschade dient deze door de initiatiefnemers te worden gedragen. Indien regelgeving wordt ingevoerd waardoor het mogelijk wordt om planschadeafwentelingsovereenkomsten af te sluiten, zal worden bezien of (tevens) hiervan gebruik gemaakt zal worden. Een wetswijziging op dit punt is momenteel in procedure.

Voor grote windmolens geldt daarnaast de wettelijke verplichting om een MER op te stellen.

Voor de plaatsing van middelgrote windturbines tot 20 m is geen milieuvergunning nodig. In 2001 is de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Voorzieningen en Installaties in werking getreden. Deze AMvB regelt dat windturbines ook zonder

milieuvergunning kunnen worden opgericht indien ze voldoen aan de in die AMvB opgenomen eisen. Eén van de belangrijkste eisen in deze AMvB heeft betrekking op de minimale afstand tot woonbebouwing. Indien windturbines worden geplaatst op een afstand van minimaal vier maal de ashoogte vanaf de dichtstbijzijnde woning en indien het een project betreft met een opgesteld vermogen van minder dan 15 MW, is geen milieuvergunning nodig, maar kan met een meldingsplicht worden volstaan. Ook moet voldaan worden aan de gestelde normen uit de AMvB, ten aanzien van geluid, slagschaduw en lichtschildering.

Windturbines tov waterkering

Een windturbine nabij een primaire waterkering vereist minimaal plaatsing buiten de kernzone van de primaire waterkering, mits dit geen negatieve gevolgen heeft voor de waterkerende functie van de primaire waterkering conform de veiligheidsnorm van artikel 3 van de Wet op de waterkering.

Windturbines tov wegen

De minimale afstand van een windturbine tot een weg is 30 meter uit de rand van de verharding. Is sprake van een rotordiameter groter dan 60 meter dan dient de afstand minimaal de halve diameter te zijn. Het komt er dus op neer dat de rotor in beginsel niet boven de weg mag draaien. Dit op basis van de Beleidsregel van Rijkswaterstaat voor het plaatsen van windturbines op, in of over Rijkswaterstaatswerken. In uitzonderlijke gevallen wordt overdraai boven wegen wel toegestaan. Hierbij dient middels een risicoanalyse aangetoond te worden dat er geen onaanvaardbaar risico voor het wegverkeer ontstaat. Verkeersintensiteit en toegestane maximum snelheid spelen daarbij een belangrijke rol. Binnen de gemeente Heusden zouden windmolens geplaatst kunnen worden langs de A59 en de provinciale weg N267, mits rekening houdende met andere belemmeringen.

Windturbines tov hoogspanningsmasten

De minimale afstand tot hoogspanningslijnen bedraagt: de spanningsafstand + veiligheidstoeslag + vrije ruimte. In NEN 1060 'Bovengrondse Hoogspanningslijnen' zijn deze waarden per situatie nader aangegeven. Bepalend voor de minimumafstand tot de windturbine is de maximale uitslag van de geleider bij een extreme windbelasting en het spanningsniveau van de geleider.

Windturbines tov straalpaden

Voor de minimale afstand tot een straalpad geldt dat de afstand tussen de hartlijn van een windturbine en die van het straalpad groter dient te zijn dan de rotorstraal, met een minimum van 35 meter. Binnen een straal van 1 kilometer van een zend/ontvangstinstallatie, moet de afstand van de tip van de rotor tot aan de hartlijn van het straalpad 35 meter zijn. In de nabijheid van straalpaden moet (schriftelijke) overeenstemming over het windenergieproject zijn verkregen van de beheerder van het straalpad. In het Handboek Risicozonering Windturbines is onderscheid gemaakt tussen beschermde en onbeschermde straalpaden. Voor onbeschermde straalpaden gelden geen beperkingen voor het plaatsen van windturbines. Voor beschermde straalpaden wordt bovengenoemde minimum afstand gehanteerd. In die gevallen waar twee of meer turbines van één (gepland) windpark met een deel van de rotorbladen binnen de 35

meter lijnen komen, dient goedkeuring te worden verkregen van KPN Telecom Netwerkdiensten. Zij beoordelen dan of plaatsing alsnog is toegestaan. De genoemde afstanden zijn overeengekomen met de beheerder van de beschermde straalpaden, KPN Telecom Netwerkdiensten.

Windturbines tov kabels en leidingen

De algemene stelregel luidt: Geen windturbines binnen plaatselijk vastgestelde veiligheidszones of in “zakelijk recht” -stroken rond buisleidingen (bijvoorbeeld aardgas-, telecommunicatie- en/of elektriciteitsleidingen), tenzij toestemming is verleend door de beheerder.

Alle onderzoeken en rapporten die nodig zijn voor het verkrijgen van medewerking zijn voor rekening van de initiatiefnemer(s). De onderzoeksopdrachten dienen in overleg met de gemeente te worden geformuleerd.

Samengevat:

De gemeentelijke beoordeling van grote en middelgrote windturbines is met name gebaseerd op landschappelijke, stedenbouwkundige, cultuurhistorische en ecologische inpassingmogelijkheden van windturbines. Hierbij is vooral gekeken naar het type landschap en aanwezige waarden in het gebied.

5 Wat is de procedure?

Als initiatiefnemers aan de gemeente medewerking vragen voor windenergieprojecten dan zal de gemeente in principe actief meewerken aan de realisatie. De gemeente zal dan de benodigde bestemmingsplan procedures opstarten. Wel moet de initiatiefnemer voldoen aan de voorwaarden die door de gemeente gesteld worden aan de plaatsing van windturbines.

Voor kleine windturbines geldt alleen dat zij moeten passen binnen de omgeving (toetsen aan cultuurhistorische waarden).

Voor middelgrote windturbines geldt, dat in de bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Heusden opgenomen zal worden, waar deze geplaatst mogen worden.

Voor grote windturbines en windparken zal per locatie een afweging gemaakt worden voor de haalbaarheid van het initiatief. Daartoe zal de gemeente de initiatiefnemer vragen om de benodigde stukken en onderzoeksrapporten aan te leveren, waaronder een MER en deze beoordelen op haalbaarheid, alvorens de procedure wordt opgestart.

Samengevat:

- Kleine windturbines worden alleen getoetst aan de cultuurhistorische waarde van de locatie.
- Middelgrote en grote windturbines worden getoetst aan de voorwaarden beschreven in hoofdstuk 4.
- Voor middelgrote windturbines geldt verder, dat deze alleen binnen het bestemmingsplan "Buitengebied" geplaatst zullen kunnen worden, gezien de voorwaarden, die hieraan gesteld worden. In het bestemmingsplan "Buitengebied" zullen hiervoor regels worden opgenomen.
- Voor grote windturbines en windparken is een MER rapportage noodzakelijk en zal de procedure van een partiële herziening van het bestemmingsplan gevolgd worden. In het bestemmingsplan "Bedrijfsterreinen gemeente Heusden" zullen hiervoor regels worden opgenomen.

Literatuur

Uitvoeringsnota Windenergie Noord-Brabant 2003-2006

Ministerie van LNV, 2001
Structuurschema Groene Ruimte 2; samen werken aan groen Nederland.
Ontwerp planologische kernbeslissing

Ministerie van LNV, 2002
Flora- en faunawet

Ministerie van V&W, 2002
Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken.

Ministerie van VROM, 2001
Algemene Maatregel van Bestuur: Voorzieningen en Installaties Milieubeheer

Ministerie van EZ, VROM, LNV, V&W en Defensie, het IPO en de VNG, 2001
Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie

Provincie Noord-Brabant, 2002
Streekplan Provincie Noord-Brabant 2002; Brabant in Balans.

Gemeente Etten-Leur, 2004
Klimaatbeleidsplan.

Ecofys, 1998
Etten-Leur en windenergie (quick scan)

Nieuwland Advies 1998
Notitie windmolens in het buitengebied van Etten-Leur